

5. Leefbare steden en dorpen

Maastricht, september '24

Leefbare steden en dorpen

Provincies bepalen, conform Omgevingswet, samen met gemeenten hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De ruimtelijke keuzes worden onder meer vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Leefbaarheid vormt een rode draad in het coalitieakkoord. Het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, het realiseren van een woonaanbod dat past bij de vraag van onze inwoners en duurzame zorg voor bodem en ondergrond zijn belangrijke elementen om vanuit het fysieke spoor in samenhang bij te dragen aan de leefbaarheid van Limburg.

Of het nu gaat om energie, klimaat, de woningbouwopgave, mobiliteit, landbouw, water of sociale rechtvaardigheid: de opgaven in Nederland zijn groot. We staan aan de vooravond van wat 'de grote verbouwing van Nederland' wordt genoemd. Alleen al het beeld tot 2030 maakt duidelijk dat er in Limburg simpelweg niet genoeg ruimte is om alle opgaven en doelen een plek te geven. Door slimme combinaties kunnen we ruimtewinst boeken, maar dit is niet altijd mogelijk. We zullen dus heldere ruimtelijke keuzes moeten maken.

Deze keuzes maken we niet alleen, omdat we tegen de grenzen van de beschikbare ruimte aanlopen, maar ook omdat we langs de lijn van deze keuzes kansen zien om bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving en om mede vorm te geven aan het Limburg dat we willen zijn. Door te sturen op 'de samenhang der dingen' en door te investeren in de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, zorgen we de komende periode voor een verbeterde leefbaarheid in onze Provincie, zowel op het platteland als in de steden. Hierbij hebben we aandacht voor de relatie tussen inwoner en de eigen leefomgeving en kijken we gebiedsgericht wat er nodig is. Dit maakt van Limburg niet alleen een aantrekkelijke omgeving om in te leven, maar stelt ons, met een krachtig platteland en sterke steden, ook in staat om in te spelen op de veranderingen die op ons afkomen.

De afgelopen jaren hebben gemeenten, woningcorporaties, bedrijven en inwoners, samen met de Provincie forse investeringen gedaan in de leefbaarheid van Limburgse dorpen en steden. Toch staat die leefbaarheid in Limburg op veel plekken nog onder druk. Waar in plattelandskernen steeds meer voorzieningen dreigen te verdwijnen en de bereikbaarheid achteruit gaat, zien we hoe in steden armoede zich concentreert in specifieke wijken met slechte woonomstandigheden, weinig ontmoetingsplekken en een lage sociale cohesie. Niet voor niets is leefbaarheid de rode draad die door het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' loopt. We stellen hiermee een college-brede ambitie om met onze inzet bij te dragen aan de leefbaarheid voor elke Limburger.

Leefbaarheid kent een belangrijk uitgangspunt: het gaat om de relatie tussen de inwoner en de eigen leefomgeving. Bij de leefomgeving horen niet alleen de kenmerken die fysiek zichtbaar zijn (de woning, de bushaltes of de bomen), maar ook de aanwezige sociale kenmerken (de sociale cohesie, het verenigingsleven en de veiligheid). Wanneer deze leefomgeving, met haar sociale en fysieke kenmerken, aansluit bij de behoeften van de inwoner, spreken we van een leefbare omgeving. Inwoners uit St. Geertruid kunnen hele andere behoeften hebben met betrekking tot hun leefomgeving dan de inwoners van een woonwijk in Venlo. Hiermee is leefbaarheid dus per definitie plaatsgebonden en afhankelijk van de specifieke omstandigheden, de kenmerken van een locatie en van de mensen die hier wonen. Dit betekent dat we als provinciale overheid midden in de samenleving moeten staan om gebiedsgericht te bezien wat er nodig is om de leefbaarheid in onze Provincie in stand te houden of zelfs te verbeteren.

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen 2024-2027' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio en door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit.

Onze beleidskaders

Nieuw beleidskader

- Leefbare Steden en Dorpen 2023-2027 (ter vervanging van Limburgse Agenda Wonen 2020-2023)

Reeds bestaande kaders:

- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Kader Kwaliteit Limburgse centra
- IBA Parkstad
- Provinciale omgevingsvisie uit 2021 (traject aanscherping gestart)
- Provinciale omgevingsverordening
- Provinciaal waterprogramma

Wat willen we bereiken?

5.1. Leefbare steden en dorpen

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio én door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit. Deze 3 maatschappelijke opgaven, met bijbehorende doelstellingen voor deze collegeperiode (2023-2027), worden hieronder nader toegelicht.

Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen

- In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

Vanuit het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen stellen we een Leefbaarheidsfonds in om benodigde fysieke investeringen mogelijk te maken die de leefbaarheid in steden en dorpen bevordert. Deze investeringen doen we samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf. Als college kiezen we hierbij bewust voor een ondersteunende rol, omdat wij geloven dat we als provinciale overheid niet de aangewezen partij zijn om te bepalen wat nodig is in een specifieke wijk of kern. Het zijn juist de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties die kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. Zij zijn ook bij uitstek de partijen die kunnen duiden waarom een initiatief noodzakelijk is. Vanuit deze leefbaarheidsgedachte sluiten we dus maximaal aan bij de behoeften die leven in de Limburgse steden en dorpen, waarmee we rechtstreeks vormgeven aan de doelen van het coalitieakkoord. We zijn momenteel nog met partners in gesprek over de exacte uitwerking van het Leefbaarheidsfonds.

Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt

- in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd;
- in 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal;
- in 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd.

Samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen blijven we inzetten op een versnelling van de woningbouw, waarbij we streven naar een evenwicht tussen de woningbehoefte van onze inwoners en het woningaanbod. Als Provincie hebben we binnen deze opgave een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de vastgestelde ambitie uit de Woondeal Limburg van 26.550 te voldoen. Tevens is tijdens het sluiten van de Woondeal een ambitie uitgesproken voor 20.000 woningen extra. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Als een grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations. Maar er wordt ook geluisterd naar de behoefte van een aantal kernen, waar de leefbaarheid onder druk staat, om aan de randen van de bestaande bebouwde kern nieuwe woningbouw te realiseren (het 'straatje erbij').

Balans tussen beschermen en benutten van fysieke leefomgeving

- In 2027 is de samenhang en integraliteit van afwegingen in de fysieke leefomgeving verbeterd, waarbij rekening gehouden wordt met de schaarste aan ruimte, water, milieuruimte en ruimte op het elektriciteitsnet.

De (ruimtelijke) opgaven in Limburg zijn groot, maar de ruimte is schaars. Als we alle sectorale ruimtevragen naast elkaar in onze Provincie willen toestaan, dan hebben we meer ruimte nodig dan we beschikbaar hebben in onze Provincie. Ruimtelijke Ordening is dan ook niet voor niets terug van weggeweest. Gedurende deze collegeperiode zal de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie, met bijbehorende bouwstenen zoals de ontwerpende onderzoeken, waarover uw Staten beslissen een groot thema zijn waarbij uw Staten actief betrokken zullen worden. Hier wordt ook een aanpassing van de Omgevingsverordening aan gekoppeld. Hierbij wordt onder andere gekeken naar aanpassingen die de Provincie meer grip geven om te sturen op specifieke opgaven.

Provincies bepalen samen met gemeenten en het Rijk hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De (ruimtelijke) opgaven zijn groot en divers, terwijl de ruimte schaars is. De urgente maatschappelijke opgaven zoals het woningtekort, de kwaliteit van de natuur, de transitie van de landbouw en de verduurzaming van de energievoorziening hebben grote ruimtelijke impact.

In ons omgevingsbeleid moet volop aandacht zijn voor een goede balans tussen wonen, werken en ontspannen. Met oog voor een veilige en schone leefomgeving, waarbij de inrichting van de ruimte bijdraagt aan de leefbaarheid van steden en dorpen en de omgevingskwaliteit. Dit is ook een belangrijke factor voor het Limburgse vestigingsklimaat. De grote transities in onze samenleving leiden tot forse ruimteclaims. Dit vraagt om ruimtelijke afwegingen en scherpe keuzes voor de Provincie, in het bijzonder op het gebied van:

- landbouw, water, natuur en stikstof;
- klimaat en energie;
- wonen en bereikbaarheid;
- bedrijvigheid.

De ambities voor de fysieke leefomgeving en de ruimtelijke keuzes zijn/worden, conform de nieuwe Omgevingswet, vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), in daarmee verbonden sectorale programma's en in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Deze documenten maken onderdeel uit van de beleidscyclus van het omgevingsbeleid, waarvan monitoring en evaluatie onderdeel uitmaken.

Op nationaal niveau heeft het Rijk ervoor gekozen haar rol in de ruimtelijke ordening te versterken, gezien de grote ruimtelijke impact van de transities en opgaven waar Nederland voor staat. De Provincies

hebben als regionale gebiedsautoriteit bij de uitwerking hiervan een centrale rol. Die uitnodiging hiervoor verbinden wij met onze eigen beleidscyclus.

De bodem en ondergrond worden in toenemende mate benut ten behoeve van de vele maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en duurzaam bodembeheer in de landbouw. Daarbij zetten wij in op duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waarbij benutten en beschermen goed met elkaar in balans zijn. Dit vereist dat rekening wordt gehouden met het functioneren van bodem en ondergrond als natuurlijk systeem. Daarmee zijn bodem en ondergrond goed in staat om ecosysteemdiensten te leveren (vitale bodems), zijn kringlopen van (voedings)stoffen, water en energie in stand gehouden of hersteld en zijn verontreinigingen zoveel mogelijk voorkomen. Bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving worden vanaf het begin van de planvorming de bovengrond en de ondergrond in samenhang gezien. Driedimensionale ordening staat centraal. Duurzaam gebruik van bodem en ondergrond kent raakvlakken met veel andere werkvelden, zoals planologie, landbouw, klimaat, mijnbouw, water en energie.

Belangrijk is dat de inzet op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, wonen, mobiliteit, energie en verduurzaming leidt tot verbetering van de leefbaarheid en tot een gezonde en veilige leefomgeving voor alle Limburgers. Zowel op het platteland als in de steden. Er wordt gekozen voor een samenhangende aanpak van sociale en fysieke vraagstukken, waar samen met gemeenten, corporaties, bewonersinitiatieven en andere partners invulling aan wordt gegeven. Waarbij ook impulsen uit de buurt- en wijkgerichte aanpak uit het kader Samen Leven en Bestaanszekerheid een bijdrage leveren. Dat moet leiden tot sterke steden en krachtige, bereikbare plattelandskernen, met voldoende voorzieningen en groen, aantrekkelijke ontmoetingsplekken, toegankelijke evenementen en een springlevend verenigingsleven.

Daarbinnen is het streven om de Limburgse woonopgave te realiseren, zodat elke inwoner van Limburg in elke levensfase kan beschikken over adequate, betaalbare en toekomstbestendige woonruimte in de vertrouwde omgeving.

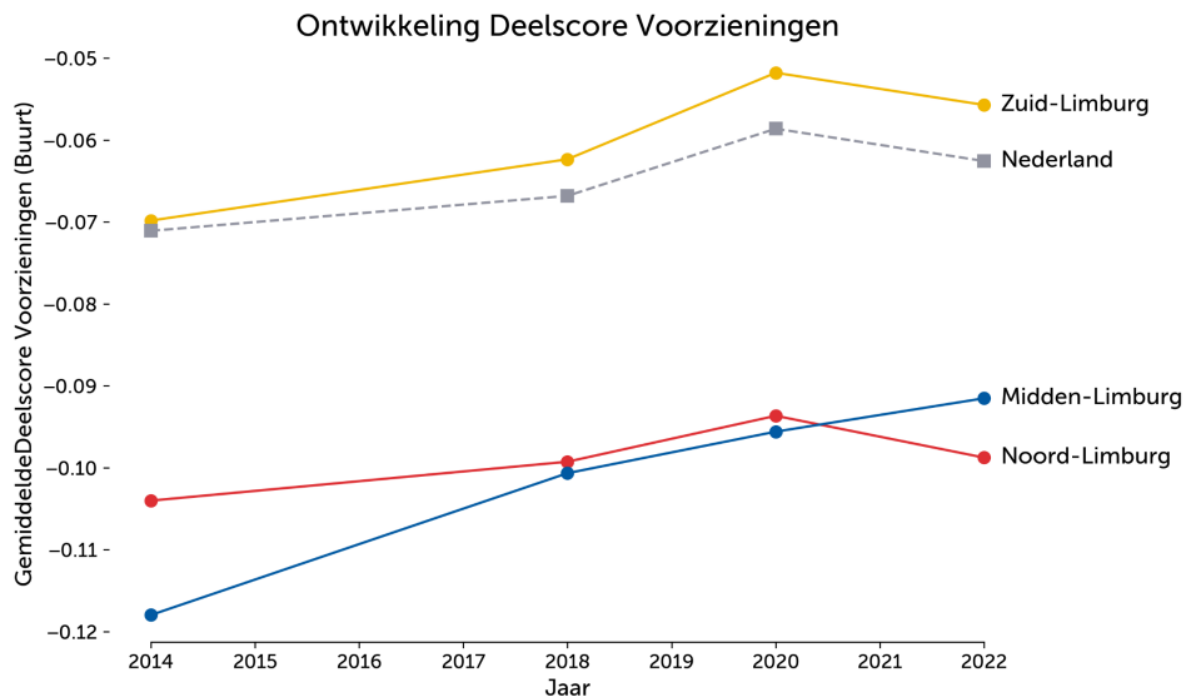
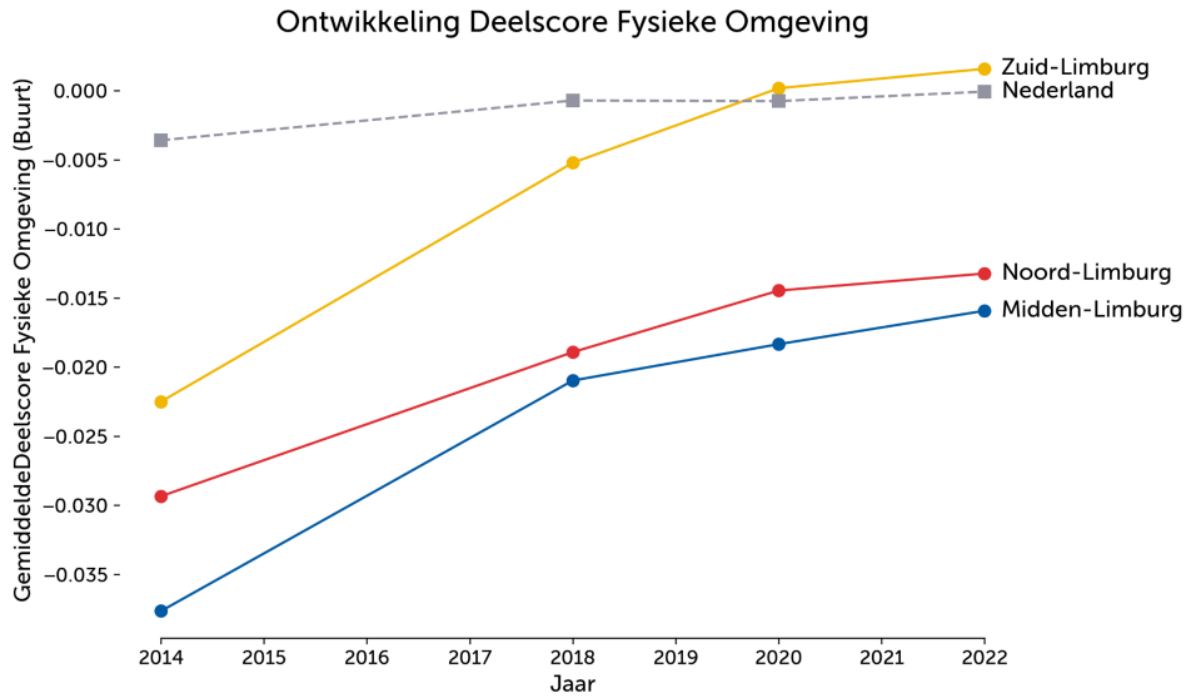
Naast het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' wordt er reeds middels bestaande kaders zoals IBA Parkstad (coalitieperiode 2015-2019) en Kwaliteit Limburgse Centra (coalitieperiode 2019-2023) invulling gegeven aan het behalen van deze doelstellingen. De inspanningen vanuit deze kaders zullen in de collegeperiode (2023-2027) (voor het grootste deel) worden afgerond.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicator bij 'in 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving'

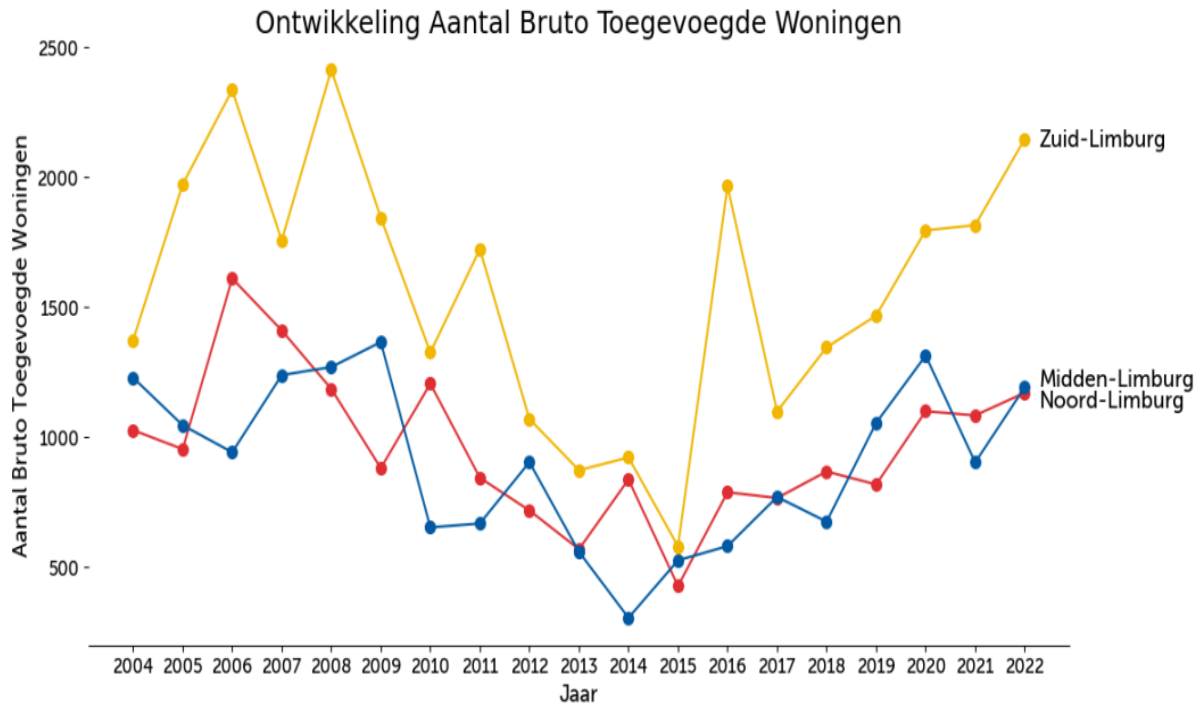
Indicator D_39a: Het percentage van de wijken met een statistisch significante verbetering in de deelscores van de Leefbaarometer voor de fysieke omgeving en voorzieningen ten opzichte van 2023.
Bron: Leefbaarometer

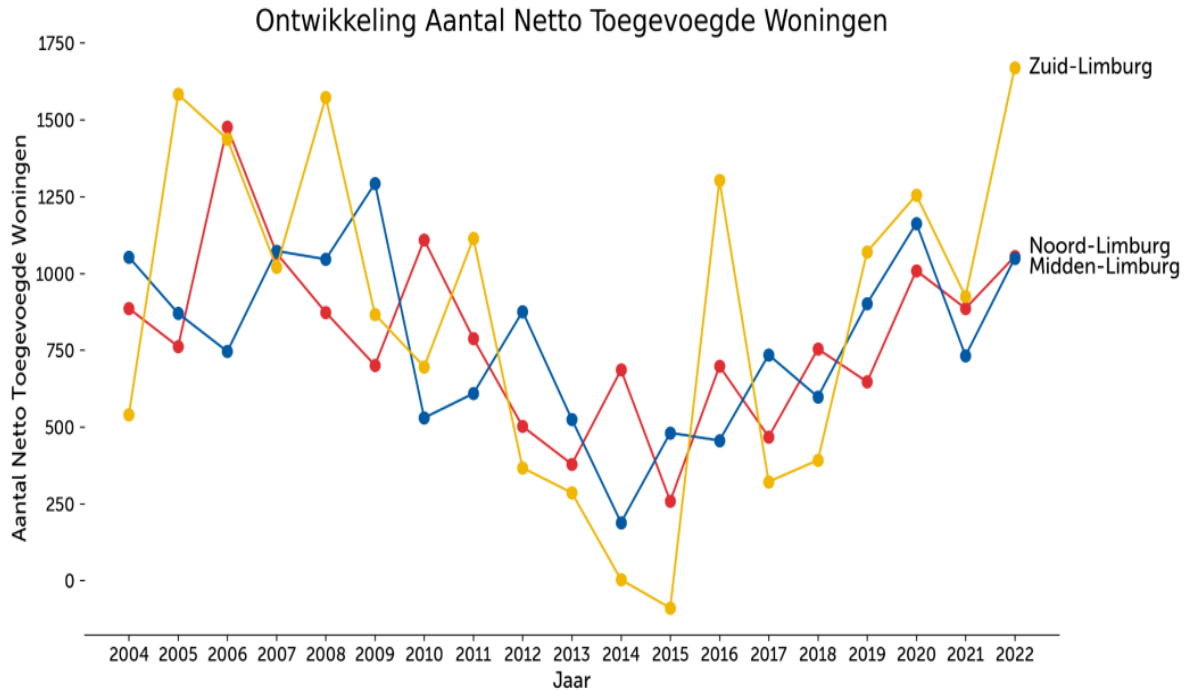
Toelichting: Zuid-Limburg scoort hoger, omdat het meer verstedelijkt is (Zuid-Limburg heeft drie G40-steden).

Indicatoren bij 'in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd'

Indicator D_40a: Aantal bruto toegevoegde woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor

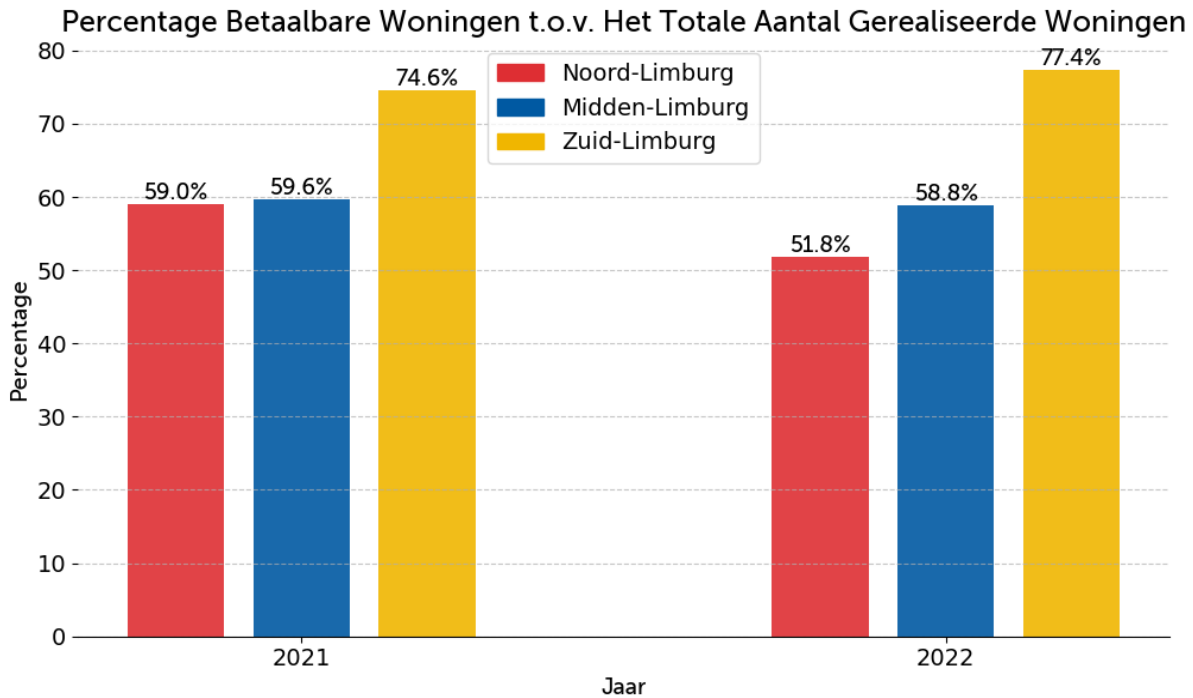
Indicator D_40b: Aantal netto toegevoegde woningen t.o.v. het totaal van 17.500 woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor

Indicatoren bij 'In 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal'

Indicator D_41a: Aandeel gerealiseerde woningen in de betaalbare prijsklasse t.o.v. het totale aantal gerealiseerde woningen.

Bron: PCM / Woonmonitor

Vanuit de bestaande kaders Stedelijke Ontwikkeling, IBA Parkstad en Kwaliteit Limburgse Centra zijn al vele projecten voortgekomen die allen (vrijwel) in uitvoering of afgerond zijn. Dit heeft zowel in stedelijke centra alsook de kleine kernen van Limburg (en specifiek voor regio Parkstad) geresulteerd in o.a. een kwalitatief beter en passender woningaanbod, waarbij er aandacht is voor de starter, de senior en de student, maar ook de internationale werknemer en statushouder niet wordt vergeten. Hierbij is een kwalitatieve impuls gegeven aan (het ruimtelijke aspect van) verschillende centra en wijken, is leegstand gereduceerd, is er meer groen gerealiseerd, meer sociale huurwoningen op de markt gekomen en kunnen meer mensen doorstromen naar een woning die bij hun behoeftes past. Hiermee is de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep gerealiseerd en met de afronding van steeds meer projecten zal de merkbaarheid van dit effect blijven groeien.

Besluiten van PS ten aanzien van ruimtelijke ordening hebben via provinciale belangenbehartiging bij gemeentelijke plannen, via Omgevingsverordening en eventueel Projectbesluiten direct invloed op de leefwereld van de Limburgers.

Wat gaan we daarvoor doen?

5.1.1. Leefbare steden en dorpen

Omschrijving

Met het nieuwe beleidskader Leefbare Steden en Dorpen (en bestaande kaders) willen we uitvoering geven aan onze ambities wat betreft de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte en (semi) publiek toegankelijke ruimte en gebouwen. We gaan samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf aan de slag om de leefbaarheid te verbeteren. Dit doen we bewust vanuit een ondersteunende rol omdat de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties de kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. We acteren vanuit vertrouwen in de initiatiefnemer, wat inhoudt dat wij zowel de kaders aan de voorkant als ook de verantwoording aan de achterkant willen beperken tot het noodzakelijke vanuit 'goed bestuur'.

Rol Provincie: stimuleren, faciliteren, ondersteuner

Kwaliteit

- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 100 inwonersinitiatieven ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 10 initiatieven voor gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 is er vanuit het leefbaarheidsfonds bijgedragen aan minstens 10 leefbaarheidsdeals, welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023 en 2027 worden de projecten uit reeds bestaande kaders zoals IBA Parkstad (coalitieperiode 2015-2019), alsmede Kwaliteit Limburgse Centra (coalitieperiode 2019-2023) voortgezet en (grotendeels) afgerond.

Tijd

In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

In 2025 is de realisatie van circa 5.000 woningen in het kader van Kwaliteit Limburgse Centra in uitvoering. Daarnaast zal begin 2027 IBA Parkstad BV worden afgerond en opgeheven.

Geld

Binnen dit product zijn de lasten begroot ad € 10,64 mln. waarvan personele lasten 18% en overige lasten 82%. De overige lasten betreffen middelen ad € 8,75 mln. ten behoeve van subsidieverleningen voor inwonersinitiatieven, verenigingen, stichtingen, gemeenschappen en voor gebiedsgerichte aanpak. Dekking van deze overige lasten vindt plaats vanuit de Programmareserve Leefbaarheid.

5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte

Omschrijving

Met de (nog in te voeren) Wet versterking regie Volkshuisvesting (WvrV), krijgt de Provincie ook een wettelijke taak toegedicht op het woondossier. Regie van de Rijksoverheid en de Provincie op de woningmarkt wordt via deze wet versterkt door een versterking van het juridisch instrumentarium. Als Provincie hebben we een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de gemaakte afspraak uit de Woondeal Limburg van minimaal 26.550 woningen te voldoen en om daar waar zich kansen aandienen, bij te dragen aan de ambitie van 20.000 extra woningen. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Als een grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations, maar ook kijken we naar de stads- en dorpsranden (het straatje erbij). De samenwerking tussen de overheden, woningcorporaties, markt en bewoners wordt geïntensiveerd en wordt aan verschillende tafels verankerd in duidelijke afspraken over de bouwprogrammering en ieders aandeel daarbinnen. Zo heeft bijvoorbeeld op 15 april 2024 de Woonkeuken plaatsgevonden in aanwezigheid van de minister van BZK, waarin we de voortgang van het bovenstaande met onze partners hebben gedeeld.

Met de Woondeal, de Omgevingswet en de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting wordt meer regie van de provincie en gemeenten gevraagd om de woningbouwopgave op te lossen. Om gemeenten te ondersteunen in deze nieuwe uitdaging, met als doel versnelling van de woningbouw, zullen we de middelen voornamelijk inzetten voor capaciteitsondersteuning bij gemeenten, te verdelen over een divers instrumentarium en proces- en uitvoeringsmiddelen.

Voor Limburg is de totaalopgave complex. Nieuwbouw, verbouw en herbouw zijn communicerende vaten, niet los van elkaar te zien en hangen samen met de kenmerken van de beschikbare locaties en de omliggende wijken. Overheden bouwen geen huizen of hebben deze in bezit. Daar komt nog bij dat Limburg een grensprovincie is en woningmarktontwikkelingen aan de andere zijden van de landsgrenzen altijd in zekere mate van invloed en tevens lastig te voorspellen zijn. Dit alles vergt een intensief samenspel tussen overheden, corporaties, markt en bewoners, flexibiliteit en een integrale toekomstgerichte blik.

Kwaliteit

We acteren langs 3 lijnen:

1. Versnelling uitvoering Woondeal;
2. Limburgse aanpak bebouwde omgeving;
3. Regie op de Volkshuisvesting en verrijken Woondeal.

Versnelling uitvoering Woondeal, oftewel het versnellingsmenu

De hoofddoelstelling is versnelling van de woningbouw/ realisatie van de Woondeal 2022-2030. Om dit hoofddoel te bereiken zijn 5 deelprojecten benoemd die sterk samenhangen en waarmee gemeenten worden ondersteund bij het uitvoeren van de gemeentelijke taken die samenhangen bij de uitvoering van de Woondeal én bij de producten die gevraagd worden naar aanleiding van de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting. We gaan werken met een 'Versnellingsmenu', dat bestaat uit de volgende 5 projectlijnen:

1. **Extra capaciteit voor gemeenten** in regionaal verband: wordt samen met de 3 regio's nader uitgewerkt;
2. **Kennisdeling en -ontwikkeling**: zittend personeel en zij-instromers (gemeente, corporatie, ontwikkelaars, architecten en makelaars (RO/woon adviesbureaus) en Provincie). Tevens zal ook aan bestuurlijke kennisdeling worden gewerkt;
3. **Kansrijk aanspreken van Rijksregelingen** (ondersteunen van gemeenten om de complexe regelingen kansrijk aan te spreken);
4. Versnellingsstafels (provinciaal om oplossingen voor Limburgse knelpunten te vinden en te agenderen op de landelijke tafel en regionale versnellingsstafels om locatie- of projectspecifieke knelpunten op te lossen);
5. **Standaardisatie en uniformiteit** (bijvoorbeeld in de bouwstroom (procedures en certificering), maar ook bij het opstellen van de benodigde documenten);

Limburgse Aanpak bebouwde omgeving

Binnen dit spoor acteren we langs drie lijnen. Ten eerste werken we Limburg Centraal verder uit zodat we komen tot een sluitende propositie om van Limburg een Grootschalig Woningbouwgebied te maken. Ten tweede zal het proces van 'straatje erbij' enerzijds in de gemeentelijke/regionale programmeringen landen (ter concretisering van de Woondeal) en anderzijds zullen voorgenomen wijzigingen van de Provinciale Omgevingsvisie en Omgevingsverordening worden uitgewerkt en aan de Staten worden voorgelegd. Ten derde zal de provinciale rol ten aanzien van de bestaande woningvoorraad en herstructurering nader worden uitgewerkt.

Regie op de Volkshuisvesting en verrijking Woondeal

De wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting verplicht Rijk-Provincie-Gemeenten om een Volkshuisvestingsprogramma vast te stellen. In deze documenten wordt vastgelegd 'waar, hoeveel en voor wie' woningen worden gebouwd, hierbij dient ook de bestaande voorraad te worden betrokken. In het 'voor wie' zit specifieke aandacht voor aandachtsgroepen. Deze kunnen én in de nieuwbouw (2de betaalbaar en 30% sociaal), maar ook in de bestaande voorraad huisvesting vinden (bijvoorbeeld via een Huisvestingsverordening en Urgentieregeling). De verrijking van de Woondeal heeft betrekking op de juiste verdeling van de nieuwe en bestaande woningvoorraad voor verschillende doelgroepen. Wij gaan door met het organiseren van de Woonkeuken, de Woonkamer en met de ambtelijke en bestuurlijke

overleggen op regionaal niveau. In 2025 zullen we van start gaan met het opstellen van ons provinciaal Volkshuisvestingsprogramma.

Tijd

- In 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen;
In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd;
- In 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal;
- In 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd, waaronder de woningen bij locaties rondom OV-knooppunten;
- Tussen 2023-2027 draagt de Provincie bij aan een effectieve samenwerking met gemeenten, marktpartijen, woningcorporaties en het Rijk om woningen uit de Woondeal Limburg te realiseren;
- In 2024 hebben alle woonregio's (3) onder coördinatie van de Provincie een Woonzorgvisie vastgesteld;
- In 2025 is de Woondeal Limburg verrijkt met afspraken over de huisvesting van aandachtsgroepen;
- In 2026 geeft het provinciale Volkshuisvestingsprogramma duidelijkheid over de provinciale opgave;
- In 2027 hebben we samen met de gemeenten concrete invulling gegeven aan de ambities uit het LABO.

Geld

Voor dit product worden de lasten begroot ad € 6,62 mln. Hierbinnen zijn personele lasten 32% en de overige lasten 68%.

De overige lasten betreffen met name :

- Woondeals: € 3.52 mln. (dekking uit programmareserve Wonen € 3,46 mln. en € 0,26 mln. uit Rijksmiddelen);
- Limburg Centraal: € 0,70 mln. (dekking uit programmareserve Leefbaarheid € 0,6 mln. en € 0,1 mln. uit programmareserve Wonen).

Voor dit product zijn de baten begroot op € 0,26 mln. Het betreffen de rijksmiddelen woondeals zoals bovenstaand genoemd.

5.1.3. Kwaliteit met minder ruimte

Omschrijving

Conform het Plan van aanpak aanscherping POVI dat op 17 mei 2024 sonderend besproken is in de Commissie Leefomgeving wordt via een zorgvuldig proces toegewerkt naar besluitvorming door PS over

de aangescherpte POVI in december 2025. Inzet is om in die POVI keuzes te maken over de keuzevraagstukken die in het Ruimtelijk Voorstel uit december 2023 zijn geïdentificeerd.

Het Ruimtelijk Arrangement met het Rijk bevat naar verwachting afspraken over keuzevraagstukken die primair bij het Rijk liggen en over randvoorwaarden om beleidskeuzes uit te voeren. Dit arrangement is beoogd voor eind 2024 / begin 2025. Vervolgens wordt hier uitvoering aan gegeven.

Na het sluiten van het Ruimtelijk Arrangement met het Rijk zullen we met de gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan het borgen van de regionale samenwerking. Dit in aansluiting op de afspraken met het Rijk en voortbouwend op de regionale samenwerking van de afgelopen jaren die wordt ondersteund door regionale bestuursafspraken.

De provinciale rol in de uitvoering van het ruimtelijk beleid is gericht op het (mede) richting en uitvoering geven aan concrete maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij worden steeds verbindingen gelegd tussen het beoogde initiatief met maatschappelijke opgaven, provinciale belangen (zoals verankerd in POVI en Programma's), bestuurlijke afspraken en wettelijke kaders. Dit doen we op de eerste plaats door beoordeling van gemeentelijke plannen vanuit de provinciale belangen. Deze beoordeling/beïnvloeding verschuift in toenemende mate naar de voorkant van het planproces, in lijn met het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Daarnaast leveren we een bijdrage aan gebiedsontwikkelingen (in stedelijk gebied, landelijk gebied en op het grensvlak van stad en land). Daar waar nodig zet de Provincie het instrumentarium van het Projectbesluit (voorheen Provinciaal Inpassingsplan) in om gebiedsontwikkelingen te faciliteren.

Rol Provincie: ondersteuner, partner, bevoegd gezag

Kwaliteit

Inzet is om in de aangescherpte POVI keuzes te maken over de keuzevraagstukken die in het Ruimtelijk Voorstel uit december 2023 zijn geïdentificeerd. Het beleid voor de sectorale thema's wordt geactualiseerd, dat geldt evenzeer voor de Limburgse principes die in de POVI opgenomen zijn.

Tijd

In september 2024 is een nadere planning aan PS gestuurd met daarin de momenten waarop de Staten tussentijds betrokken zullen worden bij het proces richting aanscherping van de POVI.

De planning van het Ruimtelijke Arrangement is in hoge mate afhankelijk van het Rijk.

Geld

Voor de uitvoering van dit product zijn de lasten begroot ad € 4,30 mln., waarvan 79% personele lasten en 21% overige lasten. De overige lasten bestaan met name uit:

- beheerkosten onroerende eigendommen € 0,44 mln.
- werkbudgetten (o.a. provinciale omgevingsvisie): € 0,40 mln.

De begrote baten bedragen € 2,85 mln. en betreffen met name Erfpachtcanon en baten uit het beheer onroerende eigendommen.

5.1.4. Bodem en ondergrond

Omschrijving

Het werk van de Provincie Limburg op het gebied van bodem en ondergrond verandert mee met de opgaven in de fysieke leefomgeving. De vastgestelde Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 anticipeert op de uitdagingen / bodemopgaven, het veranderende speelveld en verschaft inzicht in de ambitie en doelen van de Provincie voor de komende jaren op het gebied van bodem en ondergrond. In het licht van de ambitie "Bodem, een gezonde basis voor een beter en mooier Limburg" zijn vijf doelen geformuleerd, te weten:

- Verbeteren van de bodem zodat deze geschikt is voor het gewenste gebruik;
- Herstellen en benutten van de (ecosysteem)diensten van de bodem;
- Voorkomen, herstellen en beheersen van de negatieve effecten van ingrepen in de (diepere) ondergrond;
- Realiseren van een duurzaam veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordering);
- Ontwikkelen van een kennispositie die toekomstig beleid fundeert.

De agenda biedt een meerjarig kader bodem en ondergrond. De te verrichten activiteiten worden jaarlijks geconcretiseerd in een Actieprogramma. Voor 2025 wordt in het voorjaar (Q1) het Actieprogramma bodem en ondergrond 2025 opgesteld en ter goedkeuring voorgelegd aan GS.

Mijnbouwschade

Als gevolg van de voormalige steenkoolwinning treden na-ijlende effecten op in Zuid-Limburg. De verwachting is dat deze effecten nog geruime tijd zullen voortduren. In 2016 zijn afspraken gemaakt met het toenmalige Ministerie van Economische Zaken over de uitvoering van een set beheersmaatregelen, met als doel de met de na-ijlende effecten gepaard gaande risico's in beeld te brengen en beheersbaar te maken. De Provincie Limburg heeft sindsdien de regie op de uitvoering hiervan.

De werkzaamheden voor de aankomende periode zijn vastgelegd in het Werkprogramma Nazorg steenkoolwinning. Het Informatiecentrum Nazorg Steenkoolwinning, één van de afgesproken beheersmaatregelen, zal een deel van deze activiteiten gaan uitvoeren. Gelijktijdig zal worden onderzocht op welke wijze het Informatiecentrum kan doorgroeien.

Rol Provincie: bevoegd gezag, partner

Kwaliteit

- Opstellen van het Actieprogramma bodem en ondergrond 2025;
- Uitvoeren van de acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2025;
- Regie op de uitvoering van de met het Ministerie van Economische Zaken afgesproken beheersmaatregelen in het kader van de na-ijlende effecten steenkoolwinning;

- Regie op de uitvoering van het werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning.

Tijd

- In december 2025 zijn de acties uit het opgestelde Actieprogramma bodem en ondergrond 2025 uitgevoerd;
- De regie op de met het Ministerie afgesproken beheersmaatregelen duurt, gelet op het voortduren van de na-ijlende effecten steenkoolwinning, nog geruime tijd voort;
- De regie op de uitvoering op de Werkprogramma zal nog geruime tijd voortduren.

Geld

De begrote lasten binnen dit product bedragen € 1,29 mln. bestaande uit 50% personele lasten en 50% materiële lasten. De materiële lasten betreffen met name reguliere middelen voor de maatregelen na-ijleffect steenkoolwinning.

De begrote baten bedragen € 0,65 mln. en betreffen reguliere inkomsten vanuit het Rijk voor de maatregelen steenkoolwinning.

Wat mag het kosten?

Voor de uitvoering van de beleidsplannen van dit programma is een bedrag beschikbaar van € 23,45 mln. Dit is inclusief de gefaseerde middelen vanuit de Najaarsnota 2024. De aanvullende middelen voor Leefbaarheid bedragen € 13,01 mln. (GS: 13-8-2024 Inzet Programmareserves ten behoeve van Leefbaarheid en Woondeals).

De baten bedragen € 3,76 mln. Het betreft met name de baten Erfpachtcanon € 2,07 mln., de SPUK Steenkoolwinning € 0,65 mln. en baten ten gevolge beheer onroerende eigendommen € 0,67 mln.

De onttrekkingen uit de reserves bedragen € 13,1 mln. bestaande uit de aanwending programmareserve Leefbaarheid € 9,45 mln., aanwending uit de programmareserve Wonen € 3,56 mln. en aanwending reserve Transitiefonds € 0,1 mln.

Voor een nadere toelichting hiervan wordt verwezen naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het nadelige resultaat van € 6,59 mln. wordt verrekend met de algemene middelen van programma 9.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2025
Lasten	
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	
68024 Doorberekende personeelskosten	1.894
69651 Samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen	0
69709 2e Samenwerkingsagenda gemeente Maastricht	607
69988 Leefbaarheid	8.750
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	11.250
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	
60570 Limburg Centraal	700
63206 Stim nieuwe ontw volkshuisvesting	14
68038 Doorberekende personeelskosten	2.088
69116 Gebiedsontwikkeling Rolduckerveld TLW	100
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	260
69989 Woondeals Provincie	3.460
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	6.622
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	
63392 Provinciale Cie Omgevingsvraagstukken	15
63398 Ontwikkelingsgericht werken	139
63401 Budget RO internationaal	18
63992 Provinciale Omgevingsvisie	226
65443 Algemene kosten	63
65444 Beheer onroerende eigendommen	442
68040 Doorberekende personeelskosten	3.393
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	4.296
5.1.4 Bodem en ondergrond	
65435 Bodemsanering in eigen beheer SEB	29
68052 Doorberekende personeelskosten	649
68710 Maatregelen naijl effect steenkoolwinning	608
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	1.286
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	23.454
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	23.454
Totaal Lasten	23.454
Baten	
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	260

5. Leefbare steden en dorpen

Exploitatie	Primitieve begroting 2025
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	260
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	
65439 Opbrengsten projecten	105
65444 Beheer onroerende eigendommen	674
67877 Erfpachtcanon	2.070
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	2.849
5.1.4 Bodem en ondergrond	
68711 Provinciefonds DU effect steenkoolwinning	647
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	647
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	3.756
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	3.756
Totaal Baten	3.756
Saldo van baten en lasten	-19.698
Onttrekkingen	
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	
69925 Aanwending PR Leefbaarheid	8.850
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	8.850
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	
60571 Aanwending PR Leefbaarheid	600
69528 Aanwending reserve Transitiefonds	100
69924 Aanwending PR Wonen	3.560
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	4.260
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	13.110
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	13.110
Totaal Onttrekkingen	13.110
Saldo mutatie reserves	13.110
Resultaat	-6.588

Verbonden partijen inzake Leefbare steden en dorpen

IBA Parkstad spitste zich in de periode 2016 - 2022 specifiek toe op de realisatie van een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in de Parkstadregio in Zuid-Limburg, middels ondersteuning van toonaangevende projecten. Deze verbonden partij handelt thans de afwikkeling van de laatste projecten af, die naar verwachting nog tot in 2027 zullen doorlopen.